

REDKA IN DRAGOCENA ZNANJA, SPRETNOSTI IN POKLICI

33. DNEVI EVROPSKE KULTURNE DEDIŠČINE in 11. TEDEN KULTURNE DEDIŠČINE 2023

PROGRAM ODPRTJA
Beltinci, 23. september 2023

SLAVNOSTNO ODPRTJE DNEVOV EVROPSKE KULTURNE DEDIŠČINE IN TEDNA KULTURNE DEDIŠČINE 2023

Beltinci, 23. september med 10. in 18. uro; slovesnost ob 17.00, Park Beltinci (v slabem vremenu v šotoru pred gradom Beltinci)

Mladim na dušo, vsem v ohranitev

Pozdravljeni!

Naša občina Beltinci je dom kulture, zato zanje uporabljamo slogan: »Občina Beltinci, tam, kjer je kultura doma.« Kulturna dediščina je del naše humanistične tradicije. Vsem, še posebej pa mladim, ki so dediči naše kulture in bodo aktivno ustvarjali 21. stoletje v polozaju Slovenije v njem, želim sporočiti, da morajo prav oni postati glavni branik našega jezika, naše kulture in kulture dediščine. S svojim odnosom in svojim ravnanjem. Mnogokrat sem javno razmisljal, da je ravno ljubezen do kulture, do kulturne dediščine tisto, kar v naših krajinah utrije narodno zavest in pripadnost; ta je prisega nas po mojem mnenju največja v celotni Sloveniji. Že več kot petsto let je minilo od prizetka protestantskega gibanja in reformacije, ko smo Slovenci s Trubarjem dobili prvi tiskani knjigi in z Dalmatinom med prvimi na svetu tudi prevod Biblije, s čimer smo postavili temelje svoje kulture. Naše kultura, našega jezika, tega našega tkaiva, ki ustvarja stik med nami. Tako smo kulturna dediščina predvsem mi, Slovenke in Slovenci. Smo eden redkih narodov na svetu, ki svojo kulturo častimo tudi z državnim praznikom in ji s tem dajemo poseben, imeniten pomen. Zato naj kultura in kulturna dediščina postaneta humanistična agenda Evrope, združene na podlagi evropskih vrednot.

Ob vseh naravnih katastrofah, političnih, gospodarskih, socialnih, kulturnošolskih in tehnoloških izivjih, s katerimi se sočemo in ki so še pred nami, bo imelo posebno veljavo za generacije, ki prihajajo za nami, da upoštevamo dediščino, kulturno krajino in estetiko, ki jo ljudje razumejo in sprejemajo. Da ohranjamo in razvijamo nekaj originalno našega, nekaj, kar daje identitetu našemu narodu in naši krajini. Ob vseh katastrofah, ki smo jih priča, je še toliko pomembnejše, da zdaj bolj kot kdaj koli posvečamo pozornost ohranjanju, vzdrževanju in zaščiti dediščine. Zbiranje spominov iz vseh časov in krajev, pri čemer dobivajo ti spomini muzejsko podobo. Nagi bodo tudi vseprisotni vlogi dejanske ohranitve temeljnega podala dediščine – večnega iskanja.

Vprašanja okolja in prostora, urbanih središč in podežela, infrastrukturnih povezav in podobnega so del naše kulture v širšem smislu in kulturne dediščine v njenih zgodbolivskih in geografskih posebnostih. To so vprašanja o ohranjanju odličnih prvin naše preteklosti v novih arhitekturnih in urbanih rešitvah, ki povezujejo tradicijo z novimi tehnološkimi izivji. In če je demokracija, kot uresničitev humanistične utopije, obrnjena k človeku in njegovi zaščiti, je zdaj čas, da se intenzivnje obrne k naravi in jo začasti in skrči ter s tem – v skrbom preleta zavedanja in odgovornosti do narave – vzpostavi ustvarjalno ravnanje med ekonomijo in ekologijo, ki imata ne nazadnje tudi skupni izvor v besedi dom, skupni izvor v besedi hiša. Vsi mi bomo pri ohranjanju kulturne dediščine uspešni le toliko, kolikor nam bo uspelo ohraniti svoje temelje ter spoštovati človeka, njegovo kulturno dediščino in naravo.

Marko Virag,
župan Občine Beltinci

Letošnja tema Dnevov evropske kulturne dediščine (DEKD) – Redka in dragocena znanja, spretnosti in veščine, s katero se pridružujemo širši evropski temi Nesnovna kulturna dediščina, je bila pripravljena pravzaprav v zadnjem trenutku. Posameznikov, ki so usposobljeni za ohranjanje starih veščin in znanj, ki bistveno pripomorejo k oboagtiti nemrepnične kulturne dediščine je zmeraj manj, mladih pa nam v preteklosti ni uspel usposobiti za prenos teh znanj in tradicij. To je v današnjem globaliziranem okolju izjemno pomembno, saj je kulturna dediščina bistvena značilnost vsakega naroda. Njeno ohranjanje je še posebej pomembno za majhne narode, saj je dediščina njuna za nacionalno zavest.

Slovenija ima zelo bogato kulturno dediščino, tako snavno kot nesnovno. Odprtje DEKD v Beltincih je izjemno pomembno, saj gre za območje z izjemno bogato nesnovno dediščino, ki jo nosilci te dejavnosti, to so predvsem posamezniki in društva, zelo uspešno prenašajo na mlajše generacije. Upamo, da bodo prireditve v okviru DEKD še pospešile ta prenos znanj v Prekmurju in da bodo številni udeleženci spodbudili tudi druge ljubitelje in nosilce teh dejavnosti širom po Sloveniji in tudi v zamejstvu, da se bodo aktivno vključili v ohranjanje kulturne dediščine v celoti, ne samo takih priložnosti, še posebej pa, da bodo poskrbeli za ohranjanje nesnovne dediščine. Ohranjanje kulturne dediščine v lokalnih okoljih tudi izboljšuje kvaliteto življenja, življenja, v katerem niso v ospredju samo materialne dobrine.

Ob tej priložnosti se je bilo zahvaliti vsem mentorjem v številnih šolah, številnim društvom in posameznikom, ki so se v DEKD vključevali že v preteklih letih ter tako sodelovali pri številnih aktivnostih, s katerimi smo Slovenci v širšem evropskem prostoru dokazali, da nam ohranjanje kulturne dediščine veliko pomeni. Potrebno je ohranjanje samotnosti, ohranjanje kulturne dediščine je dolgo da naših prednikov in naša dolžnost je, da to prenesemo našim naslednikom. Vključevanje mladih v te aktivnosti, ki morajo biti v prihodnje vključeni v sistem izobraževanja v celoti, je ključnega pomena, saj bodo mladi že jutri aktivi nosilci politike, gospodarstva, kulture, okoljevarstva in se cesa.

Srečko Stajnbaher, prof.,
vodja Območne enote Maribor, Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije

VODENI OGLEDI IN RAZSTAVE

ODPRTJE STARVE VAGE

10.00

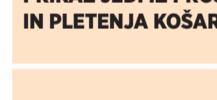

Obnova (druge) vase, s katero so voščani v večjih količinah tehtali premog, živilo in kmetijske pridelke, namenjene prodaji. V njej je danes predstavljena cevljarska delavnica Danijela Rička iz Veržej, v spomin na nekdaj močno cevljarsko tradicijo v Beltincih.

❶ Krajevna skupnost Beltinci, ks.beltinci@gmail.com; Pomurski muzej Murska Sobota, jelka.psajd@guest.arnes.si

VODENI OGLED ULIČNE RAZSTAVE

11.00-11.30

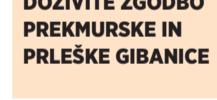

Ulična razstava bo na ogled postavila stare fotografije, ki prikazujejo dragocene rokodelske znanja, ki so se prenašala iz roda v rod. Obiskovalci si bodo lahko ogledali utrične izdelovanje vsakdanjega lončarjev, kovačev, cevljarjev in drugih rokodelcev, ki so bili znanični za Pomurje. Razstava bo na ogled 7. novembra 2023.

❶ Pomurski muzej Murska Sobota, mateja.huber@guest.arnes.si, www.pomurski-muzeji.si

RESTRAVATORSKI POSEGI V BELTINSKИ CERKVI

15.00-16.00

Cerkve sv. Ladislava je edinstven v izredno kvalitetni primer arhitekture na baročni osnovi, ki je bila konec 19. stoletja predelan v neobaročni in neoklasicistični slog. Na cerkevem trgu sta beneški studentec z obrobi osmih grbov na zunanjih stenah in spomenik sv. Teodora. V notranjosti izstopa grobna rodbina grofov Zichy in marmorna renesančna plošča iz 15. stoletja s podobo Madone z Jezusom v stranski kapeli. V zadnjem obdobju je bilo opravljenih več restavtorskih posegov na cerkveni opremi v presbiteriju. Na vodenem so boste seznanili s pestro zgodbolivno cerkev in izvedenimi restavtorskimi postopki. Vodila: mag. Bine Kovačič, restavrat v Boris Kučko, župnik.

❶ Zavod za varstvo kulturne dediščine Slovenije, Območna enota Maribor, milena.antonic@zvks.si

DAN ODPRTIH VRAT

12.00-15.00

Kovacijsko Slavčevih v Beltincih je pred skoraj sto leti zgradil mojster Ivan Slavci. V tistih časih sta bili glavni opravili v kovacijsih izdelovanju plugov in kovanje vprežnih voz. Za gradbene mojstre je bilo treba izdelati vsa potrebna kovinska orodja – za izdelavo ostrešij je bilo treba narediti vse vezne oklante, za konje in govedo je bilo treba skovati želje in podkve, saj se je nijav na delalo samo z vprežno živilo in so morale biti živali dobro podkovane, sicer niso mogle vleči vozov po takratnih makadamskih cestah.

Naslednik in dedič kovačije Jože Slavci ml. občasno še kaj postori v kovačnici, ki jo tudi sam obnavlja, in skrbi za ohranjanje kulturne dediščine.

❶ Jože Slavci; ZTKS Beltinci, 02 541 35 80, ztks@beltinci.si, www.ztks-beltinci.si

PREDSTAVITEV LEDENICE

11.00, 13.00, 15.00

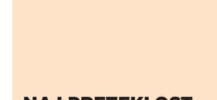

V preteklosti pri elektrifikaciji in prihodnji različnih hladilnih naprav je bilo ledeničarstvo pomembna gospodarska panoga na območju celotne Slovenije. Pozimi so ledeničarji na obrežjih rek, potokov in kalov led »lomilki v večje kvadre. Na območjih z debelo snežno odoje so stiskali sneg v posebne lesene modele, da so dobili »ledene kvadre v določenih dimenzijah. Shranjevali so jih v za to namenjenih objektih – ledencih, in sicer po posebnih postopkih, pri katerih je pomemben del odigrala tudi slama. Ledence so bile lahko vodnjive, vkopane v hrib, kjer je dopuščal teren (npr. Gornja Radgona in Lendava), ali pa navpične, vkopane v tla (npr. Beltinci, Murska Sobota) in najpogosteje zidanje (kasneje tudi betonirane). Zaščitne so bile premišljene, na smiselnih mestih (senčna lega), zato se je led v teh objektih ponekod obdržal tudi do poletja. Prodajali so ga gostilnicarjem, mesarjem in drugim obrtnikom, ki so ga potrebovali za svojo dejavnost.

❶ Dr. Andreja Benko, mag. inž. arh., andreja@ymail.com

DAN ODPRTIH VRAT

12.00-15.00

V preteklosti pri elektrifikaciji in prihodnji različnih hladilnih naprav je bilo ledeničarstvo pomembna gospodarska panoga na območju celotne Slovenije. Pozimi so ledeničarji na obrežjih rek, potokov in kalov led »lomilki v večje kvadre. Na območjih z debelo snežno odoje so stiskali sneg v posebne lesene modele, da so dobili »ledene kvadre v določenih dimenzijah. Shranjevali so jih v za to namenjenih objektih – ledencih, in sicer po posebnih postopkih, pri katerih je pomemben del odigrala tudi slama. Ledence so bile lahko vodnjive, vkopane v hrib, kjer je dopuščal teren (npr. Gornja Radgona in Lendava), ali pa navpične, vkopane v tla (npr. Beltinci, Murska Sobota) in najpogosteje zidanje (kasneje tudi betonirane). Zaščitne so bile premišljene, na smiselnih mestih (senčna lega), zato se je led v teh objektih ponekod obdržal tudi do poletja. Prodajali so ga gostilnicarjem, mesarjem in drugim obrtnikom, ki so ga potrebovali za svojo dejavnost.

❶ Dr. Andreja Benko, mag. inž. arh., andreja@ymail.com

DAN ODPRTIH VRAT

12.00-15.00

V preteklosti pri elektrifikaciji in prihodnji različnih hladilnih naprav je bilo ledeničarstvo pomembna gospodarska panoga na območju celotne Slovenije. Pozimi so ledeničarji na obrežjih rek, potokov in kalov led »lomilki v večje kvadre. Na območjih z debelo snežno odoje so stiskali sneg v posebne lesene modele, da so dobili »ledene kvadre v določenih dimenzijah. Shranjevali so jih v za to namenjenih objektih – ledencih, in sicer po posebnih postopkih, pri katerih je pomemben del odigrala tudi slama. Ledence so bile lahko vodnjive, vkopane v hrib, kjer je dopuščal teren (npr. Gornja Radgona in Lendava), ali pa navpične, vkopane v tla (npr. Beltinci, Murska Sobota) in najpogosteje zidanje (kasneje tudi betonirane). Zaščitne so bile premišljene, na smiselnih mestih (senčna lega), zato se je led v teh objektih ponekod obdržal tudi do poletja. Prodajali so ga gostilnicarjem, mesarjem in drugim obrtnikom, ki so ga potrebovali za svojo dejavnost.

❶ Dr. Andreja Benko, mag. inž. arh., andreja@ymail.com

DAN ODPRTIH VRAT

12.00-15.00

V preteklosti pri elektrifikaciji in prihodnji različnih hladilnih naprav je bilo ledeničarstvo pomembna gospodarska panoga na območju celotne Slovenije. Pozimi so ledeničarji na obrežjih rek, potokov in kalov led »lomilki v večje kvadre. Na območjih z debelo snežno odoje so stiskali sneg v posebne lesene modele, da so dobili »ledene kvadre v določenih dimenzijah. Shranjevali so jih v za to namenjenih objektih – ledencih, in sicer po posebnih postopkih, pri katerih je pomemben del odigrala tudi slama. Ledence so bile lahko vodnjive, vkopane v hrib, kjer je dopuščal teren (npr. Gornja Radgona in Lendava), ali pa navpične, vkopane v tla (npr. Beltinci, Murska Sobota) in najpogosteje zidanje (kasneje tudi betonirane). Zaščitne so bile premišljene, na smiselnih mestih (senčna lega), zato se je led v teh objektih ponekod obdržal tudi do poletja. Prodajali so ga gostilnicarjem, mesarjem in drugim obrtnikom, ki so ga potrebovali za svojo dejavnost.

❶ Dr. Andreja Benko, mag. inž. arh., andreja@ymail.com

DAN ODPRTIH VRAT

12.00-15.00

V preteklosti pri elektrifikaciji in prihodnji različnih hladilnih naprav je bilo ledeničarstvo pomembna gospodarska panoga na območju celotne Slovenije. Pozimi so ledeničarji na obrežjih rek, potokov in kalov led »lomilki v večje kvadre. Na območjih z debelo snežno odoje so stiskali sneg v posebne lesene modele, da so dobili »ledene kvadre v določenih dimenzijah. Shranjevali so jih v za to namenjenih objektih – ledencih, in sicer po posebnih postopkih, pri katerih je pomemben del odigrala tudi slama. Ledence so bile lahko vodnjive, vkopane v hrib, kjer je dopuščal teren (npr. Gornja Radgona in Lendava), ali pa navpične, vkopane v tla (npr. Beltinci, Murska Sobota) in najpogosteje zidanje (kasneje tudi betonirane). Zaščitne so bile premišljene, na smiselnih mestih (senčna lega), zato se je led v teh objektih ponekod obdržal tudi do poletja. Prodajali so ga gostilnicarjem, mesarjem in drugim obrtnikom, ki so ga potrebovali za svojo dejavnost.

❶ Dr. Andreja Benko, mag. inž. arh., andreja@ymail.com

DAN ODPRTIH VRAT